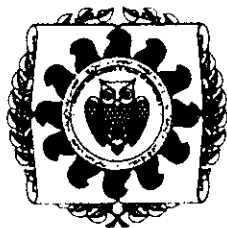

ISSN 1817-3772

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК ДОНБАСУ

науковий журнал

2013 № 1 (31)

Економічний вісник Донбасу Экономический вестник Донбасса Economic Herald of the Donbas

Науковий журнал

№ 1 (31) 2013

Заснований у 2004 році

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 14442-3413 ПР видано Міністерством юстиції України 14.08.2008 року

Журнал внесений до переліку наукових фахових видань України (економічні науки).

Постанова Президії ВАК України від 14 жовтня 2009 р. № 1-05/4

Рекомендований до друку рішеннями Вчених рад

Інституту економіки промисловості НАН України (протокол № 10 від 20.12.2012 р.)

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 6 від 24.01.2013 р.)

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних „Україніка наукова”

(угода про інформаційну співпрацю № 30-05 від 30.03.2005 р.)

Засновники:

Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

Інститут економіки промисловості Національної академії наук України

Міжнародна наукова рада

Голова Ради – Амоша О. І., академік НАН України, доктор економічних наук, професор,

директор Інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк, Україна)

Курило В. С., академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор, президент Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

Пономаренко В. С., доктор економічних наук, професор, ректор Харківського національного економічного університету (м. Харків, Україна)

Величко Адамов, доктор, професор, ректор Господарської академії ім. Д. А. Ценова (м. Свіштов, Болгарія)

Шимов В. М., доктор економічних наук, професор, ректор Білоруського державного економічного університету (м. Мінськ, Білорусь)

Вольчик В. В., доктор економічних наук, професор Південного Федерального університету (м. Ростов, Росія)

Павлов К. В., доктор економічних наук, професор Іжевського державного університету (м. Іжевськ, Росія)

Фатеев В. С., доктор економічних наук, професор Гродненського державного університету (м. Гродно, Білорусь)

Хагеманн Н. PhD (Economics), Центр дослідження навколишнього середовища ім. Гельмгольца, (м. Лейпціг, Німеччина)

Краузе Г., Dr. Hab (Technique), президент Міжнародного центру науки і техніки (м. Кирхмезер, Німеччина)

Данило Лучес, PhD (Economics), професор, Західний Університет Тимішоари, (Румунія)

Богдан Налолу, PhD (Economics), професор, Західний Університет Тимішоари, (Румунія)

Кушнірович Н. О., PhD (Economics), доцент, Академічний центр Руппін (м. Емек Хефер, Ізраїль)

Столяров В. Ф., доктор економічних наук, професор, ректор Буковинського університету (м. Чернівці, Україна)

Редакційна колегія:

Головний редактор

Ляшенко В. І., доктор економічних наук, старший науковий співробітник (м. Донецьк)

Заступник головного редактора

Матросова Л. М., доктор економічних наук, професор (м. Луганськ)

Відповідальний секретар

Чеботарьова Н. М., кандидат економічних наук, доцент (м. Луганськ)

Заступник відповідального секретаря

Скороход Н. М., кандидат економічних наук, доцент (м. Луганськ)

Члени колегії:

Александров І. О., доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Амоша О. І., академік НАН України, доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Булесв І. П., доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Дементьев В. В., доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Драчук Ю. З., доктор економічних наук, старший науковий співробітник (м. Луганськ)

Дубницький В. І., доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Ськов О. Л., доктор економічних наук, професор (м. Краматорськ)

Кабанов А. І., доктор економічних наук (м. Донецьк)

Калінеску Т. В., доктор економічних наук, професор (м. Луганськ)

Костишко Л. А., доктор економічних наук, професор (м. Луганськ)

Макогон Ю. В., доктор економічних наук, професор (м. Донецьк)

Махортов Ю. О., доктор економічних наук, професор (м. Луганськ)

Тараш І. І., доктор економічних наук, старший науковий співробітник (м. Донецьк)

Хоменко Я. В., доктор економічних наук, доцент (м. Донецьк)

Випускаючий редактор

Лобода С. М.

Коректор

Васильєва В. В.

E-mail: Slaval@iep.donetsk.ua

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evd/index.html

<http://alma-mater.luguniv.edu.ua/electronversions.htm>

© Інститут економіки промисловості Національної академії наук України, 2013

© ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, 2013

© Акіндєєв Д. В., Ляшенко В. І., дизайн обкладинки, 2013

Зміст

НАУКОВІ СТАТТІ

Соціально-економічні проблеми Донбасу

1. Лозинский И. Е. Основы организации кластерного разделения угольных шахт Донбасса 4
2. Кулеш В. Г. Концептуальні засади розвитку промислового туризму в Донбасі 11
3. Благодарний О. І., Юріна Н. О., Скобцова Г. В. Стан розвитку малого підприємництва Донецької області у 2008 – 2011 роках 16
4. Инякин В. Н., Свистунова М. В. Проблемы теплоснабжения сельских регионов Донецкой области 21

Економічна теорія

5. Котов Е. В. Государственно-частное партнерство: теоретико-методологические проблемы трактовки и содержания 25
6. Мсшкова Н. Л. Економічна сутність ділової активності промислового підприємства 36
7. Головінов О. М., Литвин В. В. Роль інформаційного ресурсу в національній економіці 40
8. Далевська Н. М., Сорокіна Л. В. Роль конфлікту в еволюції акторів світового політико-економічного простору 46
9. Тульку Я. И. Государственно-частное партнерство как инструмент активизации инновационной деятельности Украины: региональный аспект 52

Міжнародна та регіональна економіка

10. Антонюк Д. А. Аналіз сучасного стану інфраструктурного забезпечення підприємництва Запорізької області 59
11. Тісунова В. М. Роль та призначення корпоратизації в системі ринкових перетворень у регіоні 67
12. Абдуллаєва М. Н. Стратегия развития предприятий промышленного комплекса Узбекистана 74
13. Расулев А. Ф. Тенденции и перспективы развития экономики Узбекистана в условиях мирового финансово-экономического кризиса и посткризисный период 83
14. Кудріна О. Ю. Пріоритети та напрямки реалізації промислового потенціалу регіонів України 89

Фінанси

15. Виговська Н. Г. Місцеві фінанси як основа розвитку системи горизонтального бюджетного регулювання 92
16. Полуянов В. П., Іванов Ю. В. Аналіз дифференциации усредненных значений финансовых коэффициентов по видам экономической деятельности 97
17. Землянкін А. І., Савченко Т. Г. Визначення тенденцій та ефективності інвестиційної діяльності у регіоні 107
18. Гуменюк В. В. Фінансування санаторно-курортних послуг в дискурсі соціального страхування 114
19. Маркус О. В. Оцінка ефективності інвестицій в дебіторську заборгованість 119

Маркетинг

20. Герасименко А. Г. Стратегічні бар'єри входження в ринок як джерело ринкової влади 123
21. Лебідь В. М., Прищепя К. Є. Сучасний стан ринку зерна України, проблеми та перспективи розвитку 131
22. Коваль В. В. Оцінка динаміки розвитку ринку взаємозамінних телекомунікаційних послуг 136
23. Лисюк В. М., Шлафман Н. Л., Журавльова Т. О. Підтримка розвитку малого підприємництва на ринку побутових послуг 143
24. Штапаук Г. П. Рухливість соціально-економічної структури споживчого попиту в Україні та її вплив на динаміку товарообігу комерційних підприємств 150

Менеджмент

25. Харченко В. А. Системний підхід до стратегічного управління підприємством 157
26. Побережна Н. М. Формування алгоритму оцінки виробничого потенціалу машинобудівного підприємства 161
27. Колосова К. А. Дослідження стійкості переробних підприємств АПК 166
28. Пономаренко Д. В. Реструктуризація підприємств в світло нового податкового законодавства 171

Менеджмент інновацій

29. Павлов К. В., Кучеров А. В. Социально-экономическая эффективность использования инвестиции и инноваций интенсивного типа 176
30. Парвіна Т. Г. Концептуальні підходи формування механізмів реалізації знань 188
31. Чеботарьов Є. В. Формування інноваційної спрямованості інвестиційної діяльності агропродовольчих корпорацій 192
32. Тарасова І. І. Основні поняття та характеристика категоріального апарату інтелектуального забезпечення підприємства 197

Менеджмент персоналу

33. Шемяков О. Д. Забезпеченість роботою як державна політика щодо реалізації права на працю та її вплив на розвиток виробничої демократії 203
34. Швець І. Б., Федоренко Т. С. Сучасні тенденції поширення професійного навчання протягом життя 208
35. Беленцова Ю. В. Ефективність підвищення мінімальної заробітної плати в Україні 216
36. Богатырева В. В. Управление человеческим капиталом в инновационной экономике 221

Наші ювіляри

1. 85 лет академику В. К. Мамутову 236
2. 70-річчя Б. В. Буркинського 237
3. 75-річчя А. І. Бутенко 240
4. 75 років від дня народження В. А. Подсолонко 241
5. 75 лет известному экономисту-угольщику Л. Л. Стариченко 242
6. 55 лет академику К. В. Павлову 244

А. І. Землянкін,
кандидат економічних наук, м. Донецьк
Т. Г. Савченко,
кандидат економічних наук, м. Луганськ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РЕГІОНІ

Постановка проблеми. Пошук напрямів підвищення ефективності функціонування виробничо-господарського комплексу регіону пов'язаний перш за все з ефективністю інвестиційної діяльності і використанням інвестиційного потенціалу регіону. Інтенсивність та результативність інвестиційної діяльності впливає на інноваційний та економічний розвиток регіону. У зв'язку з цим, значну актуальність набувають питання дослідження тенденцій, що формуються в інвестиційній сфері регіону.

Аналіз останніх досліджень. Проблема інвестиційної діяльності посідає значне місце у наукових роботах інститутів НАН України та вищих навчальних закладів. На сучасному етапі розглядаються проблеми інвестиційної привабливості регіонів для залучення іноземних інвестицій [1; 2; 3]. Важлива роль відводиться інвестиціям у реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону [4], реструктуризації економіки [5; 6] та інноваційному розвитку [7; 8].

Незважаючи на беззаперечну важливість наявних наукових досліджень і розробок, питання інвестиційної діяльності у регіонах потребують подальшого дослідження.

Мета статті. Метою статті є дослідження тенденцій та ефективності інвестиційної діяльності у Луганській області.

Виклад основного матеріалу. Дослідження інвестиційної діяльності вказує на її складність, що визначається економічною сутністю цього процесу. Інвестиційну діяльність розглядають у взаємозв'язку з економічною сутністю категорії „інвестиції”. Найбільш повно за складом поняття „інвестиції” викладено у Законі України „Про інвестиційну діяльність”, у якому до їх складу відносять усі види економічних ресурсів, а також ноу-хау, права користування землею, водою та інші майнові права та цінності.

За визначенням учених сутність економічної категорії „інвестиції” полягає в тому, що вони представляють собою систему економічних ресурсів, пов'язаних з рухом авансованої вартості. З огляду на вищевикладене, „інвестиції” – це економічна категорія, яка відображає використання ресурсів у якості авансованої вартості з метою отримання доходу і забезпечення стійкого розвитку на інноваційній основі. З урахуван-

ням такого підходу до сутності інвестицій, інвестиційну діяльність можна розглядати як процес вкладання і використання інвестиційних ресурсів з отриманням результату.

Всі види господарчої діяльності пов'язані з витратами капіталу у вигляді фінансових, матеріальних, інтелектуальних ресурсів, які функціонують у виробництві, забезпечуючи приріст вартості. Основна вимога економіки – це ефективне функціонування всіх суб'єктів господарювання у регіоні, що логічно визначає об'єктивну ціль інвестиційної діяльності: забезпечення зростання валового регіонального продукту. При цьому його зростання повинно відбуватися таким чином, щоб кожна додаткова одиниця вкладень забезпечувала більший приріст, ніж витрати.

В Україні обсяг інвестицій в основний капітал у 2008 р. дорівнював 233081 млн грн, у 2009 р. – 151777 млн грн, тобто відбулось зменшення обсягів інвестицій на 34,9%. У 2010 р. обсяг інвестування склав 150667 млн грн, а в порівнянні з 2009 р. відбулось зменшення на 7,3% [12; 15]. Валовий регіональний продукт по Україні у 2008 р. склав 948056 млн грн, у 2009 р. – 913345 млн грн, у 2010 р. – 1082569 млн грн. Коефіцієнт ефективності використання інвестицій у 2008 році дорівнював 0,25; у 2009 р. – 0,17; у 2010 р. – 0,14. Таким чином можна простежити, що відбулось зниження ефективності використання інвестицій у 2009 р. на 32% у порівнянні з попереднім, у 2010 р. – на 17,6% у порівнянні з 2009 р.

Умови економічного розвитку та інвестиційної діяльності у регіонах різні. Так, наприклад, у 2009 р. найбільшу вагу в інвестиції в основний капітал по Україні склали Дніпропетровська область (8,7%), Донецька (8,6%), Київська (6,6%), Одеська (6,6%), Харківська (5,5%), Полтавська (5,1%). У 2010 р. відбулось зменшення питомої ваги цих областей в загальному обсязі інвестицій по Україні: Дніпропетровської області на 0,4%, Донецької на 1,24%, Одеської на 0,8%, Харківської на 0,7%, Полтавської на 0,3 %, але відбулось збільшення питомої ваги Київської області на 1,1%. На Луганську область у структурі інвестицій в основний капітал по Україні у 2009 р. приходилося 2,9%, при чому відбулось зменшення у порівнянні з 2008 р. на 1%. У 2010 р., відповідно, Лу-

ганська область у структурі інвестицій України мала 3,1%, тобто відбулось збільшення питомої ваги у порівнянні з 2009 р. на 0,2% [11; 12; 15].

Динаміка структури інвестицій у матеріальні активи Луганської області свідчить, що за останні чотири роки відбулось зменшення питомої ваги інвестицій в основний капітал взагалі (з 84,6% у 2008 р. до 78,6% у 2011 р.). З них витрати інвестицій на капітальне будівництво зменшились з 48,8% у 2008 р. до 31,0% у 2011 р., але зросли обсяги у машини та обладнання (відповідно, з 35,8% до 47,5%). У той же час зросли інвестиції на капітальний ремонт (з 11,7% у 2008 р. до 15,0% у 2011 р.), що свідчить про подальше старіння основних фондів [11].

Аналіз показує, що обсяг інвестицій в основний капітал у Луганській області за період 2007 – 2011 рр. зменшився з 9754147 тис. грн у 2007 р. до 4705409 тис. грн у 2010 р. і до 6107212 тис. грн у 2011 р. (табл. 1). Це інвестиції у будівництво, машини, обладнання, інструменти, транспортні засоби. У цілому за чотири роки зменшення обсягів інвестицій в основний капітал становить 51,7% від 2007 р., тобто у 2010 р. не було досягнуто обсягів інвестицій в основний капітал 2007 року. У 2011 р. відбулось зменшення обсягів інвестування у порівнянні з 2007 р. на 37,4%, у порівнянні з 2008 р., відповідно, на 32,6%. У порівнянні з 2009 р. обсяг інвестицій в основний капітал у 2011 р. збільшився на 39,5%, а по відношенню до 2010 р. збільшився на 29,8 %. (У порівняних цінах у 2011 р. індекс обсягів інвестицій в основний капітал

до попереднього року склав 113,9 % [11, с. 146]). Таким чином, слід відмітити, що у 2011 р. взагалі не було досягнуто обсягів інвестування 2007 і 2008 рр.

За джерелами фінансування у структурі інвестицій в основний капітал у 2011 р. зберігається тенденція найбільшої питомої ваги власних коштів підприємств і організацій 69,7%, хоча відбулось зменшення у порівнянні з 2008 р. на 4,7%. За цей період зросла доля інвестицій за рахунок державних коштів з 8,2% до 10,5% і коштів місцевих бюджетів з 1,6% до 5,2% відповідно, але зменшилась доля іноземних інвесторів на 0,8% та кредитів банків на 5,6%.

Аналіз обсягів інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування свідчить про те, що у 2011 р. не було досягнуто показників 2008 р. Відбулось зменшення інвестицій за рахунок коштів державного бюджету на 12,8%, за рахунок коштів підприємств на 36,4%, іноземних інвесторів, відповідно, на 65,9% і кредитів банку на 72%. Слід відзначити тенденцію поступового збільшення за останні чотири роки обсягів фінансування інвестицій за рахунок коштів місцевих бюджетів, які зросли у 2011 р. на 126,0% у порівнянні з 2008 р.

Таким чином, аналіз свідчить, що в Луганській області зберігається тенденція зменшення активності та ефективності інвестиційної діяльності, але у 2011 р. починається незначна активізація процесу інвестування.

Динаміка структури інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності (табл. 2) свідчить про найбільшу вагу їх у промисловості. Слід відміти-

Таблиця 1

Динаміка інвестиційної діяльності у Луганській області [9; 10; 11]

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Інвестиції в основний капітал, тис. грн. (у фактичних цінах)	9754147	8999653	4377524	4705409	6107212
- у відсотках до попереднього року	-	92,3	48,6	107,5	129,8
Інвестиційний капітал на одну особу, грн.	4126,7	3847,6	1889,2	2048,7	2681,7
- у відсотках до попереднього року	-	93,2	49,1	108,4	130,9
Прямі іноземні інвестиції в економіку області, тис. дол. США	309196,7	336092,9	635840,2	630816,5	766761,6
- у відсотках до попереднього року	-	108,7	189,2	99,2	121,5

ти, що зменшилась доля інвестицій у переробну промисловість з 52,9% у 2007 році до 21,3% у 2010 р. У 2011 р. інвестиції у переробну промисловість зросли на 13,1% і зменшились у добувну на 8,5%. Відбулось зменшення інвестицій у сільське господарство на 0,6%.

Аналіз співвідношення інвестицій і валового регіонального продукту свідчить про значне зниження ефективності використання інвестицій (табл. 3). У 2009 р. відбулось зменшення обсягу валового регіонального продукту на 10,5%, а індекс зростання зменшився на 43,7% у порівнянні з індексом зростання у 2008 р.

У 2010 р. відбулось зростання валового регіонального продукту по відношенню до 2009 р. на 18,4%, по відношенню до 2008 р. – на 5,9%. Інвестиції в основний капітал у 2010 р. зросли у порівнянні з попереднім періодом на 7,5%, а по відношенню до 2008 р. зменшились на 47,8%. Ефективність використання інвестицій у 2010 р. знизилась на 9,5%.

У 2011 р. збільшення валового регіонального продукту у порівнянні з 2010 р. складає 8,2%. Ефективність використання інвестицій у 2011 р. у порівнянні з 2010 р. зросла на 19,9 %, але у порівнянні з 2010 р.

зменшилась на 8,9%, а з 2008 р. на 40,8%, і з 2007 р. на 59,0 %.

Слід відмітити, що в цілому за період з 2007 р. по 2011 р. обсяг інвестування зменшився на 15021 млн. грн., у свою чергу інвестиції у складі валового регіонального продукту зменшились за цей період з 30,2% у 2007 р. до 12,4% у 2011 р. (на 40%).

Ефективність інвестиційної діяльності пов'язана з інноваційною діяльністю. Інновації – це результат, отриманий від вкладення інвестиційних ресурсів у нові технології, форми організації і управління та втілений у підвищених економічних та соціальних показниках розвитку [13].

Аналіз показників упровадження інновацій в Луганській області (табл. 4) свідчить про зменшення за період 2007 – 2011 рр. кількості підприємств та організацій, що виконують науково-дослідні роботи, на 19,6%, але обсяги науково-дослідних та науково-технічних робіт збільшились за цей період на 105,7%, що пояснюється зростанням заробітної плати працівників цієї сфери та витратами на комунальні послуги.

Розподіл обсягу фінансування наукових та

Таблиця 2

Структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності в Луганській області (у відсотках) [9; 10; 11]

Види економічної діяльності	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Промисловість:					
- добувна	16,8	19,5	33,8	41,4	32,9
- переробна	52,9	46,2	30,9	21,3	34,4
Сільське господарство	4,1	8,6	4,9	5,4	4,8
Будівництво	1,6	1,7	1,9	2,1	2,7
Торгівля	7,4	4,8	5,2	5,9	5,6
Діяльність готелів та ресторанів	0,6	0,3	0,8	0,2	0,5
Діяльність транспорту та зв'язку	8,2	7,3	10,7	8,5	6,4
Фінансова діяльність	0,6	1,1	0,6	0,8	0,7
Операції з нерухомим майном	5,2	7,1	6,9	8,0	5,6
Державне управління	0,5	1,0	0,6	0,8	1,3
Освіта	0,4	0,3	0,6	0,7	0,5
Охорона здоров'я та соціальна допомога	0,6	0,7	1,8	4,0	3,7
Надання комунальних та індивідуальних послуг	1,1	1,4	1,3	1,0	1,1
Усього по області	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3

Характеристика співвідношення економічного росту і інвестиційних вкладень в основний капітал в Луганській області [9; 10; 11]

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Валовий регіональний продукт, млн грн	32271	42985	38451	45541	49275*
- у відсотках до попереднього року	-	133,2	89,5	118,4	108,2
Інвестиції в основний капітал, млн грн	9754	9000	4378	4705	6107
- у відсотках до попереднього року	-	92,3	48,6	107,5	129,8
Інвестиції у відсотках до валового регіонального продукту	30,2	20,9	11,4	10,3	12,4

* розраховано за [11, с. 26]

Таблиця 4

Динаміка інноваційної діяльності у Луганській області [9; 10; 11]

Показники	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Кількість організацій та підприємств, що виконують науково-дослідні та науково-технічні роботи	51	52	48	41	41
Обсяг науково-технічних та науково-дослідних робіт, тис. грн	85271	120855,5	107152,3	127827,9	175397,0
Кількість впроваджених нових технологічних процесів у промисловості	56	45	14	29	43
- зокрема ресурсозберігаючих та маловідходних	27	23	5	9	21

науково-технічних робіт за джерелами свідчить про поступове зменшення долі за рахунок держбюджету з 19,6% у 2008 р. до 14,5% у 2011 р., а також власних коштів з 22,5% відповідно до 21,4%. Зменшились кошти вітчизняних замовників з 25,9% до 24,2%, але збільшився обсяг коштів іноземних інвесторів з 28,8% у 2008 р. до 38,1% у 2011 р.

У той же час у 2011 р. кількість впроваджених нових технологічних процесів у порівнянні з 2007 р. зменшилась на 6,2%, зокрема впровадження мало-

відходних та ресурсозберігаючих технологій зменшилось на 22,2%. Обсяг фінансування інноваційної діяльності в промисловості в 2010 р. у порівнянні з 2007 р. зменшився на 81,9. Обсяг інвестицій в інновації за рахунок власних коштів зменшився з 513 млн грн в 2007 р. до 196,6 млн грн в 2010 р., та до 111,8 млн грн у 2011 р. [9; 10; 11]. Таким чином, існує недостатність інвестиційних ресурсів для впровадження інновацій і в цілому, і власних коштів підприємств та організацій.

Кількість інноваційно активних підприємств у промисловості за цей період майже не змінилась і складала у 2011 р. 13,5% від загальної кількості підприємств у регіоні, але обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2011 р. у порівнянні з 2007 р. зменшився на 67,5%.

Вплив інноваційно-інвестиційної діяльності проявляється у рівні рентабельності підприємств регіону. Так у 2006 р. показник рентабельності добувної промисловості мав негативне значення і складав (-8,1%), а у 2009 р. (-14,8%), проявилась тенденція зниження рентабельності на 6,7%. У 2009 р. відбулось падіння рівня рентабельності майже по всіх галузях промисловості регіону. В 2011 р. у промисловості взагалі та хімічній і нафтохімічній промисловості рентабельність залишається від'ємною (табл. 5).

Відбулось підвищення рентабельності у таких галузях як оброблення деревини, видавнича діяльність, металургійне виробництво.

У процесі інвестиційної діяльності у регіоні об'єк-

тивно виникають економічні відношення між суб'єктами з приводу забезпечення інвестиційного процесу ресурсами і їх використання з метою отримання доходу. Тому існує взаємозалежність розвитку економіки регіону і банківської системи, що також визначає роль банків у формуванні і використанні інноваційно-інвестиційного потенціалу регіону. Кредити банків є важливим важелем, що сприяє інноваційному розвитку регіону, але не завжди є можливим для підприємств, тому що великі відсотки за використання кредитних ресурсів. У той же час для банків довгострокове кредитування відволікає з обігу грошові кошти. Ця обставина викликає необхідність розробки мотиваційних умов для активізації кредитування комерційними банками інноваційно-інвестиційної діяльності у регіонах.

Слід визначити, що загальний обсяг інвестицій, які направляються в цілому по Україні і в конкретні регіони, не відповідає обсягу інвестиційного попиту. Це не сприяє реструктуризації та технічному переоснащенню підприємств регіону, і в першу чергу, добувної галузі.

Таблиця 5

Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств
Луганської області (у відсотках) [9;10;11]

Галузь промисловості	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Промисловість	1,6	-0,5	-3,7	-2,0	-0,3
- добувна	-7,3	2,8	-14,8	-4,5	-6,4
- переробна	4,2	-0,3	-0,2	-1,0	-1,4
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	1,4	-0,2	1,5	1,2	0,8
Легка промисловість	5,3	1,1	3,2	-5,2	1,1
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	3,6	-4,0	-3,3	1,4	2,1
Видавнича діяльність	13,7	-10,0	2,9	10,2	6,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	2,8	-3,3	-3,9	0,6	1,4
Хімічна та нафтохімічна промисловість	0,7	1,8	-8,5	-8,3	-6,5
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	7,5	1,3	-2,3	-4,3	2,8
Машинобудування	2,7	3,4	0,1	4,7	4,0
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	5,3	-10,9	-4,7	-3,7	0,5

Висновки. Аналіз статистичних даних свідчить, що обсяг інвестицій в основний капітал не має стійкої тенденції до зростання, у зв'язку з чим у Луганській області у 2011 році не було досягнуто темпів зростання і обсягів інвестицій та економічного розвитку у порівнянні з 2007 р. Динаміка інвестицій в основні фонди по видам економічної діяльності свідчить про те, що найбільша частина їх вкладається у переробну промисловість, а в аграрному секторі не задовольняються потреби в інвестиціях.

У результаті аналізу основних індикаторів, що характеризують стан і динаміку інвестиційної діяльності у взаємозв'язку з інноваційною діяльністю та економічним зростанням, зроблено висновок про нестійку тенденцію активізації інвестиційної діяльності у регіоні.

Таким чином, аналіз показує, що одним із факторів розвитку економіки є використання інвестицій на впровадження у виробництво інновацій, оновлення асортименту товарів і підвищення конкурентоспроможності виробництва, але в теперішній час у регіоні не достатня кількість підприємств і організацій, які виконують наукову і науково-технічну діяльність. Динаміка наукових і науково-технічних робіт, що виконуються за власні кошти підприємств і організацій, має нестійку тенденцію та недостатнє фінансування.

До основних причин, що сформували нестійку тенденцію, можна віднести: слабку активність вітчизняних інвесторів, що визначається високими ризиками, і недостатні обсяги коштів, низький рівень конкурентоспроможності продукції, яку випускають підприємства, що зумовлюється застарілими технологіями, обладнанням, зношеними фондами.

Важливою умовою активізації діяльності є забезпечення оновлення технологій у відповідності з прийнятими у світі стандартами. Необхідно зауважити, що ресурсозбереження є одним із напрямів, що потребує активізації інвестиційної діяльності. Упровадження безвідходних і маловідходних технологій, повне і комплексне використання сировини є важливим аспектом ресурсозбереження.

Як показують дослідження, слід звернути увагу також на такий факт, що вирішення проблеми активізації інвестиційної діяльності підприємств регіону неможливе без включення діяльності комерційних банків в інвестиційну сферу, що зумовлюється процесом трансформації збережень і залучених грошових коштів населення в інвестиційні ресурси. Актуальним питанням і складовою процесу активізації інвестиційної діяльності є активізація кредитування інновацій на основі запровадження такої форми взаємовідносин, як проектне інноваційно-інвестиційне фінансування, що широко розвинене за кордоном. Це буде забезпечувати пов'язану систему активізації інвестиційної та іннова-

ційної діяльності у регіоні. Одним з напрямів стимулювання розвитку проектного інноваційно-інвестиційного кредитування українськими банками є зменшення податкового навантаження на прибуток банку.

Економісти вважають, що закордонна практика підтверджує ефективність податкового кредиту стимулювання інвестиційної діяльності, який передбачає зменшення у визначені періоди і в означених межах платежів податку на прибуток, а також по місцевим податкам з наступними платежами суми кредиту та відсотків. Податковий інвестиційний кредит представляє собою можливість оптимізувати урахування інтересів двох сторін.

Місцеві органи влади повинні використовувати різні важелі для підтримки інвестиційної діяльності у регіоні, а саме: інформаційно-консультативне забезпечення; аукціони та конкурси на виконання проектних робіт; інвестиції та пільгове кредитування з місцевих кредитних ресурсів; підтримка кредитів гарантіями та інше.

Таким чином, практика свідчить, що соціально-економічний розвиток регіонів відбувається повільно, а також з'являється тенденція зменшення темпів економічного розвитку на основі зменшення обсягів інвестицій у інноваційне забезпечення розвитку регіонів.

Дослідження питань інвестиційної діяльності у Луганській області показало, що відсутній системний підхід до формування організаційно-економічного механізму, який забезпечував би активізацію інвестиційної діяльності. Для регіону пріоритетними є ті об'єкти інвестування, які у відповідності із стратегією соціально-економічного розвитку регіону дозволяють забезпечити перспективний розвиток, тому необхідне послідовне нарощування інвестиційного потенціалу та ефективне його використання.

Одним із шляхів стимулювання активізації інвестиційної і інноваційної діяльності є розробка податкового механізму, спрямованого на пільгове оподаткування прибутку, що отримують від реалізації інвестиційних проектів. Слід зазначити, що цей підхід доцільно використовувати у разі розробки принципово нових, або значно удосконалених видів техніки і технологій.

В економіці розвинених країн в останні роки складається особлива форма взаємодії бізнесу та державної влади, тобто так зване „партнерство”, яке відрізняється від інших форм співпраці. У рамках таких партнерств складаються власні моделі фінансування, що відрізняються від традиційних. Такий підхід до взаємодії суб'єктів дозволить вирішувати питання забезпечення інвестиціями запровадження інноваційних проектів [13]. Завдання, які необхідно вирішувати для досягнення стійкого розвитку регіону на інноваційно-інвестиційній основі, можна окреслити у таких напрям-

ках: створення організаційно-економічних умов для екологічно безпечного виробництва, раціонального використання природних ресурсів; збільшення частки виробничого нагромадження у валовому регіональному продукті, реструктуризація економіки з урахуванням вимог науково-технічного прогресу [14]. В сучасних умовах інвестиційна діяльність повинна бути спрямована на збалансований розвиток регіону: соціальної інфраструктури і будівельної галузі; розвиток аграрного виробництва; сільськогосподарського машинобудування; впровадження нових технологій у всіх галузях економіки.

Вищевикладене потребує подальшого дослідження питань організаційно-економічного забезпечення активізації інвестиційної діяльності у регіоні.

Література

1. **Гриньова В. М.** Проблеми розвитку інвестиційної діяльності : монографія / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, В. О. Лепейко. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. – 464 с.
2. **Борщ Л. М.** Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи : монографія / Л. М. Борщ. – К. : Т-во „Знання”, КОО, 2002. – 318 с.
3. **Заблодська І. В.** Інвестиційна привабливість регіонів України за умов інтеграції до СОТ : монографія / І. В. Заблодська, О. М. Шаповалова, О. С. Харитонова, І. В. Ключ. – Луганськ : Вид-во „Ноулідж”, 2010. – 181 с.
4. **Заблодська І. В.** Моніторинг реалізації стратегії економічного та соціального розвитку регіону : монографія / І. В. Заблодська, С. П. Дроботенко та інші. – Луганськ : Вид-во „Ноулідж”, 2012. – 157 с.
5. **Подсолонко Е. А.** Реструктуризация региональной экономики. Научное издание / Е. А. Подсолонко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 424 с.
6. **Исаченко Д. А.** Теоретические аспекты изменения воспроизводственной структуры хозяйства региона / Д. А. Исаченко // Прометей. – 2009. – № 1 (28). – С. 57 – 62.
7. **Потапова Н. Н.** Концептуальные основы повышения инновационного потенциала / Н. Н. Потапова // Экономика и право. – 2005. – № 2. – С. 25 – 29.
8. **Заблодська І. В.** Інноваційний розвиток індустріального сектора регіону : монографія / І. В. Заблодська, О. А. Мельнікова. – Луганськ : Вид-во „Ноулідж”, 2012. – 284 с.
9. **Статистичний** щорічник Луганської області за 2009 рік : стат. збір. / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Луганській області ; за ред. С. Г. Пілієва. – Луганськ, 2010. – 513 с.
10. **Статистичний** щорічник Луганської області за 2010 р. за ред. Пілієва С. Г. – Луганськ : Луганське обласне управління статистики, 2011. – 489 с.
11. **Статистичний** щорічник Луганської області за 2011 р. – Луганськ : Луганське обласне управління статистики, 2012.
12. **Статистичний** щорічник України за 2009 рік. За ред. О. Г. Осауленка / Державний комітет статистики України. – Київ, 2010. – 567 с.
13. **Статівка А. М.** Проблеми правового забезпечення публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері / А. М. Статівка, І. А. Шуміло // Економіка і право. – 2009. – № 2. – С. 11 – 16.
14. **Кириленко І.** Інвестиції як інноваційний процес / І. Кириленко // Банківська справа. – 2001. – № 5. – С. 17 – 19.
15. **Офіційний сайт** Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Землянкін А. І., Савченко Т. Г. Визначення тенденції та ефективності інвестиційної діяльності у регіоні

У статті розглянуто питання формування тенденцій інвестиційної діяльності у регіоні; дано аналіз тенденцій інвестиційної діяльності у Луганській області; розкрито взаємозв'язок з інноваційною діяльністю та ефективністю розвитку регіону; визначено шляхи активізації інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, регіон, тенденції, інновації, ефективність, розвиток.

Землянкин А. И., Савченко Т. Г. Определение тенденции и эффективности инвестиционной деятельности в регионе

В статье рассматриваются вопросы формирования тенденций инвестиционной деятельности в регионе; дан анализ тенденций инвестиционной деятельности в Луганской области; раскрыта взаимосвязь с инновационной деятельностью и эффективностью развития региона. Определены пути активизации инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, регион, тенденции, инновации, эффективность, развитие.

Zemlyankin A. I., Savchenko T. G. Determination of Tendencies and Efficiency of Investment Activity in Region

The article examines the formation trends investment activities in the region; trends of investment activities have been studied in Lugansk area; disclosed the relationship to innovation activities and efficiency of a development region. The ways of intensification of investment activities are determined.

Key words: investment, investment activity, region, trends, innovations, efficiently, development.

Стаття надійшла до редакції 27.11.2012
Прийнято до друку 20.12.2012

Інститут економіки промисловості
Національної академії наук України
Державний заклад
“Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Економічний вісник Донбасу

№ 1 (31) 2013

Здано до склад. 25.12.2012 р.

Підп. до друку 25.01.2013 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсет.

Гарнітура Times New Roman.

Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 28,48.

Наклад 500 прим. Зам. № 63.

Ціна вільна.

Видавець

Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.

Виготовлювач

Обкладинку надруковано в ПП „КФ „ГРАФІК”
91033, м. Луганськ, кв. Шевченко, 40/3. Т/ф: (0642) 71-64-31.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2059 від 12.01.2005 р.